

Nagy Pál

Halhatatlan

Sorsszabta körülmények nagy ajándékként megadatott számomra, hogy Sütő Andrásnak barátja, emberi és írói pályája alakulásának, élete eseményeinek közeli ismerője, megpróbáltató küzdelmeinek, vívódásainak szem- és fültanúja lehettem az elmúlt időkben.

Hatvan esztendeje találkoztam Vele először. Akkoriban ő a kolozsvári Református Kollégium diákja volt, s én a Bolyai Tudományegyetem másodéves hallgatójaként kéziratot kértem Tőle buzgalommal indított — valójában újraindított és aztán gyorsan betiltott — lapunk, az *Ifjú Erdély* részére. Sütő Andrásnak ekkor már neve volt nálunk, a korabeli sajtóban: a *Világosság* című kolozsvári napilap hasábjain sűrűn találkozhattunk eredendő tehetségről tanúskodó írásaival, főként mezősegi tárgyú jegyzeteivel.

Aztán átmenetileg megszakadtak közöttünk a szakmai és baráti érintkezés számai, és csak pár évvel később sodródtunk ismét egymás közelébe — egy marosvásárhelyi folyóirat, az *Igaz Szó* szerkesztőségében. Ettől kezdve — mondhatom — soha többé nem szakadtunk el egymástól. Esztendőkön át dolgoztam mellette — főszerkesztősége alatt — a *Művészetből Új Életté* átkeresztelt hajdani képeslapnál. Élvezhettem megtisztelő bizalmát, mindenkori segítőkészségét, támogató együttérzését a legnehezebb órákban is; megosztotta velem (is) örömeit, gondjait, keserveit; támogató társa lehettem szép eszményekért, igaz ügyekért vállalt törekvéseinek.

Nem kétséges azonban: közös szülőföldünk, az erdélyi Mezőség múlhatatlan vonzásában gyökerezett mindaz, ami életre szólóan egybekapcsolt minket a tovatűnt évtizedek zivataros forgatagai közepette.

Most pedig, az elvesztése miatti fájdalom és döbbenet nem szűnő szorításában gyötrő kinnal, szinte dadogva keresem a Hozzá leginkább illő igéket. Mert szólni szeretnék Róla. Szívbeli szeretettel. De oly temérdek lenne az elmondani, megvallani, kibeszélni való, hogy már-már lehetetlen a választás. Nyomasztóan nehezedik rám az emlékidézésre méltó dolgaink súlya.

Igaz, meg-megismételt itthoni találkozásaink alkalmával sem tudtuk legtöbbször maradéktalanul kimeríteni, befejezni rögtönzött eszmecseréinket a fehér asztalok mellett, a szerkesztőségekben, a (volt) Vörösmarty utcai családi ház nagyszobájában, frissen megjelent folyóiratokkal, újságokkal, könyvekkel körülvéve, kávézás vagy koccintgatás mellékletével — s nemegyszer jó társak jelenlétében. Sőt: nem ritkán odakint a kapuban, búcsúzkodás közben került sor a legfontosabbakra. Arra például, hogy jó lenne ismét elmenni Kamarásra, egy kis

Mezőség-nézőbe, mert régóta nem láttuk az elárvult, megüresedett szülői házat amott a Magyar utcában. Vagy pedig felröppent a kérdés: milyen lehet az idei tavasz a Hargitán, Sikaszóban?

És: mit művel az RMDSZ ebben a városban, hogy mostanság nincs híre semmiféle eleven mozgásnak? Meg aztán: olvastam-e a *Hitel* — vagy a *Népújzás*, vagy a *Helikon* — legutóbbi számában ezt meg amaszt? S a kapukules keresgélése közben — rendszerint úgy szeptember közepe táján — a vendéglátó házigazda felvetette a kérdést: „Hol szilveszterezünk az idén?”

Soha nem hiányoztak a kedély villanatai ezekből az asztali vagy kapu melletti csevegésekből. És általában: az olykori vélemény-ütközések, eltérő meglátások sem zavarhatták meg a tartalmas együttlét televény harmóniáját.

Immáron hónapok óta hiányzik azonban mindez. De — jól tudom — nem csak nekem: sokaknak hiányzik Sütő András ezeken a tájakon, ebben a kisházában, Erdélyben, mindenfelé, ahol magyarok élnek a Kárpát-medencében, a nagyvilágban. Hiányzik hétköznapijainkból és ünnepainkből, lehetőségeink és reményeink, szavaink és álmaink világából, a határtalan magyar szellemi és lelki közösség legkülönbözőbb színtereiről.

De — mint a legnagyobb értékteremtők: voltaképp hiányával is jelen lehet ő miközöttünk. Nemzetének tudatában. Leginkább jelen lesz — örök vigaszként — műveivel: az *Anyám könnyű álmot ígér* tűzhely-oltalmazó erejével, az *Engedjétek hozzám jönni a szavakat* felelősségérzetével, az *Egy lócsiszár virágvasárnapjának* meg nem alkuvásra figyelmeztető példázatával, az *Advent a Hargitán* mélyről felszakadó jajkiáltásával, a *Szemet szóért* történelmi tanúságtételével, mindazzal, amit erdélyi magyar írástudóként alkotott s örökül hagyott ránk: mai és holnapi nemzedékekre.

Végtelenül kegyetlen rendelése a sorsnak, hogy Sütő András nincs többé az élők sorában. Itt pihen végső nyughelyén: Marosvásárhelyt, a Bolyai-sírok közelében. Az emlékét idéző magas kopjafa mellett nem lehet megállás, tisztelgő főhajtás nélkül továbblépni. Amikor rá gondolok itt: mintha csak most fogtunk volna kezét a kapuban...

Merem mondani: holtában is halhatatlan.

(2007)

Pomogáts Béla

Útkereső irodalomtudomány II.

Dankanits Ádám

Az erdélyi magyar művelődésben hagyományosan nagy szerepet kapott a művelődéstörténet: a kulturális élet intézményeinek, így az olvasástörténetnek, a könyvtártörténetnek, az iskolatörténetnek a művelése. Ennek a tudományágnak volt nagyra hivatott művelője Dankanits Ádám. Kolozsváron született 1932. január 2-án, Bukarestben halt meg 1977. március 4-én a szomorú pusztításokat okozó földrengés áldozataként. Kolozsváron végezte tanulmányait, a Bolyai Tudományegyetemen szerzett történelemtanári oklevelet. A nagyenyedi Bethlen Könyvtárban, a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskolán, majd az ottani akadémiai kutatóhelyen dolgozott, 1970-ben Bukarestben A Hét szerkesztőségében helyezkedett el. Tanulmányai a Korunkban, a Nyelv- és Irodalomtudományi Közleményekben, romániai német és román nyelvű tudományos folyóiratokban kaptak nyilvánosságot, szerepelt a magyarországi szakmai életben is. *Erasmus erdélyi olvasói* és *Olvasótársulatok, polgári társalkodók és kaszinók* című tanulmányai (a Nyelv- és Irodalomtudományi közlemények 1967–1968-as számaiban) az erdélyi olvasás-szociológiai kutatásoknak adtak új irányt.

Rövidre szabott élete során csak két nagyobb munkáját fejezhette be: *XVI. századi olvasmányok* (1974) című művében olvasástörténeti és -szociológiai kutatásait összegezte a korabeli könyvjegyzékek, a fennmaradt korabeli könyvek és a kutatások során összegyűlt könyvészeti adatok tanulmányozása nyomán, ahogy bevezetőjében olvasható: „A ránk maradt forrásanyag alapján eléggé megbízható és némiképpen kvantifikált következtetéseket lehet levonni a tizenhatodik századi erdélyi értelmiség olvasmányaira vonatkozólag. Míg a statisztikai megközelítés az eddiginél valóságosabb — sokszor attól elég nyomatékosan eltérő — képet ad az olvasmányanyag méreteiről és mennyiségi alakulásáról, az a tény, hogy vizsgálódásunk az eddig is tanulmányozott irodalmon túl, teológiától a természettudományokig valamennyi olvasmánytípusra kiterjed, e kép tematikai teljességét biztosítja.”²¹ Másik összegző munkája, *A hagyományos világ alkonya Erdélyben* (1983) egy nagyobb vállalkozás részlete, maga a készülő kézirat a földrengésben megsemmisült. A műve-

---
